

לב-ב אולם אם אין עליו קורט דב, מותר. שמסתמא נעשה הדבר לאחר מותה. ולעבודה זרה אין עושין כך, ומשום כך הדבר מותר. (381)

אמר רב הונא: לא שנו שאם אין שם דם מותר, אלא שעדיין לא מלחו את העור הזה לפני שבדק אם יש בו קורט דם אם לאו. אבל אם כבר מלחו ורק אחר כך בדק — אסור להנות מן העור.

והטעם: אימא, יש לחשוש ולומר, מלחו העברתו. (382) המלח העביר ומחק את סימן הדם. ויתכן כי העור נחתך מחיים, ולשם עבודה זרה.

עוד שנינו במשנתנו בענין זה: רבי שמעון בן גמליאל אומר: בזמן שחקרע שלו של העור במקום שממנו הוציאו את הלב, עגול — אסור בהנאה. אך אם הוא משוך לאורך — מותר.

אמר רב יוסף, אמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון בן גמליאל.

אמר ליה אביי: מכך שאומר אתה כי הלכה כמותו, מכלל זה אנו למידים דפליגי,

שחולקים עליו חכמים בדין זה.

אמר ליה לרב יוסף: מאי נפקא לך מינה בשאלה זו האם חולקים עליו או לא, הרי בין כה וכה אין הלכה כמותם?

אמר ליה אביי לרב יוסף [שהיה רבו]: גמרא גמור, זמורתא תהא?!

האם אתה משמיענו שהלכה כמותו, כזמירות ששר הזמר [בלא הבנה והתבוננות בדבר אותו אתה מלמד]. והרי דבר זה יש להבינו, שהרי אם אין חכמים חולקים עליו, אין צורך להשמיע הלכה כמי!

שנינו במשנתנו: בשר הנכנס לעבודת כוכבים, כלומר שרוצה הגוי להכניסו ולהקריבו. אם נזהר ישראל ליטול את הבשר תיכף אחר שנכנס לשם, עוד קודם שהקריבו, מותר.

מאן תנא, מיהו התנא ששנה הלכה זו?

אמר רבי חייה בר אבא, אמר רבי יוחנן, הלכה זו היא דלא כרבי אלעזר. דאי כרבי אלעזר, הרי האמר רבי אלעזר: (383) סתם מחשבת עובד כוכבים בשחיטת בהמה,

ולאחר שחיטה, נמשך.

וכן פירש הר"ח, דאין הבדל בצורת נטילת העור בין אם הוא מחיים או לאחר מיתה. אלא רק שאם נעשה הדבר מחיים, מתעגל העור מעצמו כיון שמתכווץ. אך לאחר מיתה, נשאר העור כמות שהוא.

382. גירסת היעב"ץ: העבירו.

383. חולין יג א ובעוד מקומות, ראה מסורת הש"ס.

לפי שנותנים בהם יין תדיר, ולפיכך אסורים.

והתוס' ר"ד ביאר, שסבר רבן גמליאל שסתם יינם אינו אסור אלא מדרבנן. והאיסור רק כאשר הוא ממש יין בעין. אך כאשר אינו בעין אלא רק נותן טעם מבליעת הכדים, באופן זה לא גזרו.

381. התוס' ר"ד הביא מן הירושלמי שדן אף הוא בשאלה זו, כיצד יודעים אם הלב הוצא בחחי הבהמה, או לאחר מותה:

אמר רב הונא [בירושלמי] בשעה שהוא קורעה בעוד שהיא בחיים, נצלל העור ונעגל.

הינה לשם עבודת כוכבים. ומשום כך, נאסר בשרה על ידי המחשבה כבר בשעת השחיטה, עוד לפני שבא להקריב את הבשר.

ובהכרח, שדין משנתנו זה אינו כדעת רבי אלעזר. ולכן, כל עוד לא הוקרבה הבהמה ממש לעבודה זרה היא מותרת, ואין המחשבה להקריבה לכך אוסרתה לפני שהוקרבה.⁽³⁸⁴⁾

עוד שנינו על כך: **ובשר היוצא מבית עבודת כוכבים – אסור, מפני שהוא כזבחי מתים**, שכבר הוקרב לעבודה זרה.

ומבאר הגמרא: **מאי טעמא**, מה הטעם שאסור? – **כי אי אפשר דליכא**, שלא יהיה בשר זה, אלא תקרובת עבודת כוכבים.

ודנה הגמרא: **מני**, מיהו תנא זה המדמה את

תקרובת עבודה זרה, לזבחי מתים, ולפיכך עבודה זרה אסורה בהנאה כזבחי מתים? – **רבי יהודה בן בתירא היא!**

דתניא: רבי יהודה בן בתירא אומר: מנין לתקרובת עבודת כוכבים הנמצאת באהל [וכן הדין הבית ובכל דבר המאהיל] **שמטמא** את כל הדברים הנמצאים עמה באותו אהל?

שנאמר [תהלים קו כח]: **“ויצמדו לבעל פעור, ויאכלו זבחי מתים”**. מה מת מטמא באהל, אף תקרובת עבודת כוכבים, כגון עבודת כוכבים של בעל פעור המוזכרת בפסוק – **מטמאה באהל**, כמו מת.

וכן למידים: מה מת אסור בהנאה,⁽³⁸⁵⁾ אף עבודה זרה אסורה בהנאה.⁽³⁸⁶⁾

בהנאה, אף מת אסור בהנאה.

386. כך פירש רש"י. והר"י בתוספות וכן הר"ן והרמב"ן פירשו, שההוכחה שמשנתו כרבי יהודה בן בתירא, היא דכיון שנאמר במשנה "מפני שהוא כזבחי מתים" משמע שדינה כמת ממש, ואף לענין טומאה. ודבר זה נאמר כדעת רבי יהודה. דאילו רבנן החולקים עליו, סוברים שרק איסור הנאה יש בתקרובת עבודה זרה. אבל טומאה לא. דכיון שאסור איסור אכילה דאורייתא [וכפי שנאמר בשמות לד טו "וקרא לך ואכלת מזבחור"] הוסיף דוד המלך בתהילים [קו כח "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים"] שאיסור זה, הוא איסור הנאה כמת. אבל טומאה שלא נזכרה בתורה לגבי עבודה זרה, אינה נדרשת מן הפסוק בתהילים [לפי שמקור האיסור הוא בפסוק שבתורה. והפסוק המובא בתהילים, הוא הגדרת האיסור].

והנה, בדברי הראשונים הללו מבואר,

384. הקשו הראשונים, תוס', רמב"ן, רשב"א ועוד, דאף מן הרישא של משנתו, יש להוכיח שהמשנה אינה כדעת רבי אלעזר. ממה שנאמר שעורות לבובין אסורים. ואילו לדעת רבי אלעזר, אף אם העורות אינם לבובין, אסורים. כיון שהבהמה נשחטת לעבודה זרה?

ותירצו, שדעת רבי אלעזר היא, שמחשבת עכו"ם לעבודה זרה היא רק בשחיטה. אולם אם הרגה בדרך חניקה וכיוצא בזה, לא אומרים כן. ומשום כך אין העור של כל בהמה נאסר. אולם לגבי בשר הנכנס לבית עבודה זרה, יש להוכיח דלא כרבי אלעזר. לפי שאין דרך להביא בשר לעבודה זרה, אלא בשחיטה. [ועיי"ש עוד מה שהקשו בענין גבינות עכו"ם ותירצו בדרך זו].

385. מקור הדין שמת אסור בהנאה, נלמד בגמרא בסנהדרין מזו ב הדורשת מן הפסוק "ותמת שם מרים". ולמידים גזירה שוה "שם" שם" מעגלה ערופה. מה עגלה ערופה אסורה

לשם. אולם אם כבר הלך לשם, וכעת הוא בחזרה — אסור לשאת ולתת עמו. בין דאביק בה, דבק הוא בעבודה זרה, מהדר א-ג דהר אזיל, הרי הוא ילך ויחזור לשם כדי להודות לה.

ומקשה הגמרא: וחתניא, ישראל ההולך לתרפות, בין בהליכה בין בחזרה — אסור. (390) ואילו כאן אמרנו שבהליכה מותר?

ומתרצת הגמרא: אמר רב אשי, כי תניא החיא, הברייתא היא האוסרת בין בהליכה ובין בחזרה, מדברת בישראל מומר, דודאי אזיל, ודאי הולך הוא לעבודה זרה, ומסתמא לא יחזור בו. ואילו הדין שמביא כאן שמואל, מדבר בישראל סתם שאינו מומר.

תנו רבנן: עובד כוכבים ההולך ליריד [שוק

שנינו במשנתנו: ההולכין לתרפות, (387) למקום עבודה זרה מרוחק, (388) ופוגש בו ישראל בדרכו, אסור לשאת ולתת עמהן.

אמר שמואל: עובד כוכבים ההולך לתרפות, כל עוד הוא בהליכה, אסור לשאת ולתת עמו. משום דאזיל הולך ומודי ומודה על הצלחת משאו ומתנו, קמי לפני עבודת כוכבים. ולכן אסור. (389)

אולם כאשר הוא בחזרה משם, מותר. כי מאי דחה הוה. מה שהיה היה, ושוב אין הוא מתעסק יותר בעבודה זרה, שהרי כבר יצא משם.

וישראל החוטא והולך לתרפות, הרי שבהליכה, מותר לשאת ולתת עמו כי דלמא דהר ביה ולא אזיל, אולי יחזור בו מללכת

זרה.

388. כך פירש רש"י במשנתנו. ויש להבין מדוע נקט דוקא מקום מרוחק?
וביאר הט"ז סימן קמ"ח ס"ק ז' דלרווחא דמילתא נקט רש"י כך. ולהשמיענו שאפילו הולך רחוק, ויתכן שיחזור בו במהלך הדרך — אסור לשאת ולתת עמו!
והנה, כאן פירש רש"י, לתרפות — לבקש טעותן במקום אחר. וצ"ב.

389. איסור זה, הוא רק אם הדבר שעליו נושא ונותן, יתקיים עד מקום תרפות. אך אם אינו מתקיים עד שם, מותר. ראב"ד וריטב"א.

390. העיר התוס' רי"ד, שחזרה זהו שבה אסור לשאת ולתת עמו, הינה כאשר הם בדרך ועדיין לא שבו לעירם. לפי שאם כבר שבו לעירם, הרי הם כשאר כל אדם.

שאיסור הנאה מתקרובת עבודה זרה, הוא איסור מדאורייתא וכפי שהוגדר בתהילים. אולם בתוס' בבא קמא עב ב סוף ד"ה ואי, נקט שרק איסור אכילה הוא מדאורייתא. אך איסור הנאה — דרבנן.

וראה בתוס' לעיל יב ב ד"ה אלא, ולקמן מח ב ד"ה לא, ובפסחים כו א ד"ה שאני, שנסתפקו בדבר זה האם איסור הנאה מע"ז הוא מדאורייתא או מדרבנן. ועיין בשער המלך פרק ה' מהלכות אישות הלכה א שהאריך בשיטות הראשונים בענין זה.

387. במשנתו, הבאנו כמה פירושים בדבר זה: א. תרפות, הוא לשון גנאי, דהיינו מקום תורפה — תוס' ופירוש המשניות להרמב"ם.

ב. תרפות — לשון תרפים. כלומר, פסלים של עבודה זרה — ירושלמי והובא בתוס' כאן.
ג. בירושלמי הובאה גירסה אחרת. והיא, "תרבות". והיינו מקום חגיגה שעושים לעבודה